

Kaj je toraj čerta? —

Koliko razprostrenj ali razteg imajo tedaj telesa? —

Koliko ploščnjad? —

Koliko razprostrenj more pa čerta imeti? —

Zakaj pa ne more imeti čerta dvoje razprostrenj? —

Koliko čert mejivnic ima vsaka ploščnjad? —

Kjer je čerta mejivnica ene ploščnjadi, tam je tudi čerta mejivnica druge ploščnjadi, ploščnjadi se toraj stikate.

Čerte, v katerih se dve ploščnjadi stikate, zovejo se tudi robovi.

(Vse naj se še enkrat poočita na šolski sobi, ter pri tej priliki učencem tudi pove, da navadno robove tudi ogle imenujemo).

Naloga za pismeno izdelovanje: 1. Koliko verst ploščnjad je na kocki glede njih lege? — 2. Koliko verst glede njih namére? — 3. Ktero mér imenujemo vodoravno? katero navpično? — 4. Kdaj imenujemo ploščnjadi vstricne? — 5. Kaj je čerta? — 6. Kdaj ali kako nastane rob? — (Dalje prih.)

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

11.

Anže je doveršil šesto leto. „Zdaj pojdeš pa v šolo“, miu rekó oče. „No, tam boš videl, kaj se pravi ubogati. Gospod učenik ti ne bo tolikokrat veleval, kaj imaš storiti, kakor ti jaz. Le obleci se in pojdi z menoj!“

Tak uvod naredé oče Anžetu, preden ga vpeljejo v šolo. Anže je vesel in pa tudi žalosten. Vesel zato, ker se bo tam učil brati iz bukev, in da bo potem lahko z družimi otroki z molitevnimi bukvicami šel v cerkev, žalosten pa zato, ker bo moral zapustiti pisane trate, domače luže in mlake, ter dersanje po njih. In zraven tega je še slišal, kako oster je učitelj, da ne veleva ničesa dvakrat i. t. d.

Tresejo se mu malo hlačice, ko gre z očetom proti šoli, pa mora iti. Ko bi se tudi branil, silili bi ga oče. Zakaj? tega še ne ve, to vedó bolje oče sami. Ako bi jih tudi vprašal, zakaj mora v šolo, bi mu rekli, zato da se kaj naučiš.

Zdaj sta pred šolskimi vrati z očetom. „Anže“, miu rekó spet oče, „Anže, vzemi klobuk z glave, pa vsekni se, preden stopiš v šolo“. In Anže vzame žepno rutico v roke, ali se pa kar s persti prime za nos. Ali klobuček ima še zdaj na glavi. „Klobuk z glave!“ velevajo oče. Saj res, na tega je čisto pozabil. Vzame ga z glave, ga prime z obema rokama, in tako stopi v šolsko sobo.

Tu najde že več otrok z očeti ali materami, in tam pri mizi sedi sam gospod učitelj, ter vpisuje v debelo knjigo imena učencev. Anže

se stisne mirno v kot k vratom, da bi jo ložje pobrisal iz sobe, ako bi ga učitelj le pisano pogledal. Ali učitelj ga še ne vidi, ima dosti opraviti z družimi učenci, ki so pred njim. Kako vleče na uho naš Anže vsako besedo, ki jo izreče učitelj! Aha, zdaj hvali ravno nekega dečka, da je bil priden in ubogljiv, ter mu obljubuje, da se mu bo zmiraj dobro godilo, če bo ostal tak. Zdaj pa pride neki drugi deček na versto. „Ti pa nisi bil prav nič priden do zdaj“, reče učitelj. „Veš, če boš za naprej tak, ne bova kar nič prijatelja“.

In oče pogledajo pri teh učiteljevih besedah pomenljivo Anžeta, kakor bi mu hoteli reči: „Glej, tako bo rekel tudi tebi učitelj, če ne boš priden“. Kar najraje bi jo pobrisal Anže iz šolske sobe, nehoté se oberne proti vratom, ali oster pogled očetov ga odverne od njegovega sklepa.

Mirno čaka Anže, ter sliši še večkrat učitelja, kako enega hvali, drugega graja. Zdaj pride tudi versta na njega. Ali še zdaj si ne upa blizu učitelja, ali oče ga primejo za rokavec, ter ga porinejo naprej, in učitelj mu smehljuje reče: „Le bliže, ljubi moj, nič se me ne boj! Veseli me, da boš tudi ti hodil v šolo. Povej mi pa, kako ti je ime?“

„Anžè“, odgovori Anže, ter oberne klobuk v roci.

„Dobro“, pravi učitelj. „Kako ti je imé, že vem zdaj, ali povej mi še, kako se pišeš?“

„Anžè“, odgovori spet Anže.

„Tako ti je ime, ali pišeš se drugače“, mu popravlja učitelj. „No, tega ne veš še dobro. Nič ne dé, bodo pa oče povedali“.

Anže se oddahne. Vesel je, da ga ne izprašuje več učitelj. Oče povedo vse na tanko učitelju, in ta zapiše vse to v ono debelo knjigo. Nazadnje priporočé oče Anžeta učitelju, naj ima poterpljenje z njim, fant je malo boječ in obljubijo, da bodo že tudi doma skerbili, da se bo Anže kaj učil.

S tem je vpisovanje odpravljeno. Anže je postal učenec, ki bode kmalu pil iz bukev studenec modrosti in učenosti. Bog ve, kaj bo še vse iz Anžeta!

Taki Anžeti bi ne bili nič napačni dečki. Ali ko bi bili vsi taki Anžeti! So žalibog drugi divji, malopridni Anžeti, ki so odgojevani doma ali le s sladkorjem in medom, ali pa le s pelinom in kisom. Taki Anžeti so nagajivci doma in v šoli. S temi ima učitelj največo sitnost, kajti njegovo ravnanje je vedno v nasprotji z domačim.

Prav ima pregovor, ki pravi: „Česar se Anžek ne uči, tega Anže ne zna“. Naš Anže ali Anžek se mora v šoli veliko učiti. On izvé tam, da ima dva imena, da je Anže njegovo kerstno ime, in recimo Komár njegov priimek. Tudi izvé, zakaj je Anže njegovo kerstno ime, zato ker ga je dobil pri sv. kerstu. Tudi se mu razloži, zakaj ima dva imena. „Če bi n. pr., pravi učitelj, jaz poklical Anžeta, bi vas takoj več vstalo,

kajti več Anžetov vas je v šoli; če pa pokličem Komárja, boš pa vstal samo ti“. Dalje se uči Anže v šoli, da oče in mati so njegovi stariši, da jih mora ubogati in jim veselje delati. Veselje jim bo pa delal, če se bo pridno učil. Razlaga se mu tudi, da so oni otroci, ki ž njim hodijo v šolo, njegovi součenci in součenke, da je klobuk njegovo pokrivalo, ker se ž njim pokrije, suknja njegovo oblačilo, in črevlji njegovo obutalo; da mu naredi klobuk klobučar, suknjo krojač in črevlje črevljar. Kupijo mu pa to vse oče, katerim mora zato hvaležen biti. „Kaj ne, Anže“, ga vpraša učitelj, „mraz bi ti bilo, ako bi ne imel po zimi škorenj?“ — „Ja“, odgovori Anže. — „Ja, ne smeš reči“, mu popravlja učitelj, „dà, se reče“. — Tudi se mu dadó že prvo leto prvi pojmi anatomije. „Glej, ta del tvojega telesa je glava“, mu razklada učitelj, ter ga poptiplje za glavo, — kaj je tedaj to? ponovi mi še enkrat“. — „Glava“, odgovori kratko Anže. — „To nisi lepo povedal“, mu spet ponavlja učitelj, „ampak odgovoriti moraš: to je glava“. — „Kaj je pa to? vprašuje spet učitelj. — „To je vrat“, odgovorja Anže. — „To si pa že dobro povedal“, ga pohvali učitelj, in Anže se ves vesel, da je tako dobro povedal, spet vsede.

Tudi od živali jim kaj pripoveduje učitelj, tako n. pr. da ima konj štiri noge, škerjanec pa le dve. „Koliko nog imata pa dva škerjanca? vpraša učitelj. — „Dva škerjanca imata štiri noge“. — Ali zdaj pa pride težavneje vprašanje: „Konj ima štiri, škerjanc pa dve nogi; koliko nog imata oba skupaj?“ — Pri tem vprašanji mora že premišljati Anže in ž njim tudi njegovi součenci in součenke. A há, zdaj je že preračunal, hitro dvigne kvišku svojo roko, učitelj ga pokliče, in on odgovori: „Konj in škerjanec imata šest nog“. — „Prav dobro“, ga hvali učitelj, in Anže kar plava v radosti, ko se spet vsede.

Če tudi ne precej, vendar kmalu se začne učiti Anže poznati in pisati čerke. On bi seveda rad poznal vse naenkrat, ali to ne gre tako. Učitelj je pri tem delu jako počasen. Cele pol ure ali pa še dalje se pogovarja z učenci o kaki stvari, n. pr. o senenih vilah, ali o očesu, in še le potem jim pokaže kako čerko, tako pri očesu „o“ in pri vilah „v“. Ali učenci se morajo pripraviti na novo čerko, da jo sprejmó dostojno in si jo vtisnejo v glavo na večne čase. Zdaj pride pisanje. Anže bi kar rad celo tablico na enkrat napolnil z novo čerko, pa učitelj vedno svari, naj počasi piše, naj se ne prehití, da je ta čerka, ki jo je napisal počasi, veliko lepša od one, ki jo je hitro.

Kako ponosno stopa iz šole z novo čerko v glavi in na tablici. Vsem jo kaže doma, kako lepo jo je napisal, vsem, kateri ga hočejo poslušati, jo izgovarja glasno. Da, on je ponosen na to, kar se je naučil. Prav imaš Anže, saj to ti bo enkrat gotovo v prid.

Tako se nauči Anže pravilno govoriti, brati, računati in pisati.

Dokler je bil domá, ni nikdar tako pazil na besede, kako naj jih izgovarja, kot mora v šoli. Ali ne samo gospod učitelj, tudi gospod katehet mu vedó vedno kaj popravljati v njegovem govoru. Rekó mu, da v veri ne sme moliti „gmajno svetnikov“, ampak „občestvo svetnikov“, dalje mu rekó, da tudi ni prav „gor vstajenje mesa“, ampak samo „vstajenje mesa“ i. t. d. S tem, da poblaže g. katehet, z molitvijo, katero mu priporoče, naj jo moli pobožno, njegovo serce, ga tudi malo uče, pravilno govoriti.

In tako preteče prvo leto njegovega študiranja. Naučil se je veliko, veliko. Da je pa tudi on prepričan, da zna v resnici vse to, kar se je učil, mu napišejo učitelj v spričevalo konec leta same dobre rede. Potem počiva Anže šest tednov na svojih lorbarjih, da začne prihodnje leto z novimi močmi delovati v šolskih klopeh.

Pa tudi civiliziral se je malo naš Anže. Učitelj je malo oster. Prepovedal mu je, vsekovati se s persti, česar poprej Anže menda še vedel ni, in rekel mu je, da je zato žepna ruta. Tudi učitelj ni rad videl, da prihajajo otroci bosi v šolo; zapovedal jim ni ravno, da morajo biti obuti, ampak videl le ni rad, če so bili bosi. Ali na to je pa pazil, da so vsak dan vmiti in počesani. Anže tudi tega znabiti do zdaj še ni storil, le ob nedeljah, ko je šel v cerkev se je vmil in počesal. Učitelj mu je pa tudi dokazal, zakaj mora vmit in počesan priti tudi v šolo. Rekel je, da je šola ravno tako svet kraj, kakor cerkev. Anže je verjel, in se, kakor ubogljiv učenec tudi ravnal po njegovi zapovedi. Tudi ni mogel terpeti učitelj, da prihajajo otroci raztergani v šolo. Zapazil je takoj vsako ljuknjno na obleki, in podučil je otroke tudi, zakaj naj si jo dajo zašiti. „Glejte otroci“, je dejal, „zdaj je ljuknja še majhna, lahko se še zamaši; ali če jo pustite, postajala bo zmiraj večja, in na zadnje se bo raztegnila čez celo obleko, in kaj bo potem? Nove bo treba kupiti, česar bi pa ne bilo treba tako hitro, ako bi se bila zašila ljuknja, ko je bila še majhna“. — In še mnogo tacega lepega pripoveduje učitelj učencem.

Tu sem povedal seveda le jako na kratko, kaj se uči vse Anže. Naj premislijo to dobro sovražniki šole! Malenkosti so, poreče kdo. Malenkosti so pač, ali potrebna podlaga so za prihodnje Anžetovo izobraženje. Kdo bi Anžeta pač opozoril na vse to, kdo bi si prizadjal toliko truda ž njim, ako bi ne bilo učitelja! Omikane ljudi bi radi imeli, ali zaničujemo one, ki nam jih omikujejo. Sramujmo se!

(Dalje prih.)

P o ž e n č a n.

Prikazovale so se v slovenščini vzlásti od l. 1848 mnogotere razlike v pisavi in besedni stavi; pogrešali so tu in tam edinosti in doslednosti; bile so zarad tega pravde med pisatelji. Kako tem priti v okom? Naj